

Alkoholilain uudistus

Esitys sosiaali- ja terveysvaliokunnalle
26.10.2017

Kari Luoto, Päivittäistavarakauppa ry

Lakiuudistus on maltillinen ja se tarvitaan

- Uudistus vähentää matkustajatuontia, siirtää verotuloja Suomeen, tukee työllisyyttä ja ohjaa kulutusta väkevistä kohti miedompia tuotteita.
- Ilman lakiuudistusta matkustajatuonti ei juurikaan vähene.
- Asuttavuutta koko maassa turvaavat pienet kaupungit tarvitsevat uudistuksen.
- Lakiesityksen perusteluissa on yliarvioitu oluen keskivahvuuden nousu.
- Lisäksi kulutuksen siirtymät ja kulutusmuutokset eri myyntikanavissa on huomioitu puutteellisesti.
- Uudistus ei uhkaa Alkon asemaa mutta vähentää Alkon sijoittumisesta aiheutuvaa kilpailuhaittaa.
- Uudistus ei romuta kansanterveyttä: alkoholikulttuurin ja -kulutuksen muutostrendi jo pitkään kohti miedompia ja laatua määrän sijaan.
- Merkittävä saatavuuden lisäys (aukiololain kumoaminen) ei ole lisännyt pt-kaupan alkoholin myyntiä.
- Keskiolut säilyy jatkossakin ylivoimaisesti suosituimpana tuotteena.

Uudistus ei uhkaa Alkon asemaa

Mietojen alkoholijuomien markkinaosuudet ja vähittäismyyntilitrat Suomessa 2016

Myynti/tuhat litraa	Alko	Anniskelu	Matkustaja-tuonti	Vähittäis-kauppa	Yhteensä
Olut	8 434	58 883	36 000	346 226	449 543
Lonkero	5 390	7 693	14 900	26 606	54 589
Siideri	660	6 395	8 700	26 649	42 404
Yhteensä	14 484	72 971	59 600	399 481	546 536

Lähde: Valvira & THL, 2016 tilastot

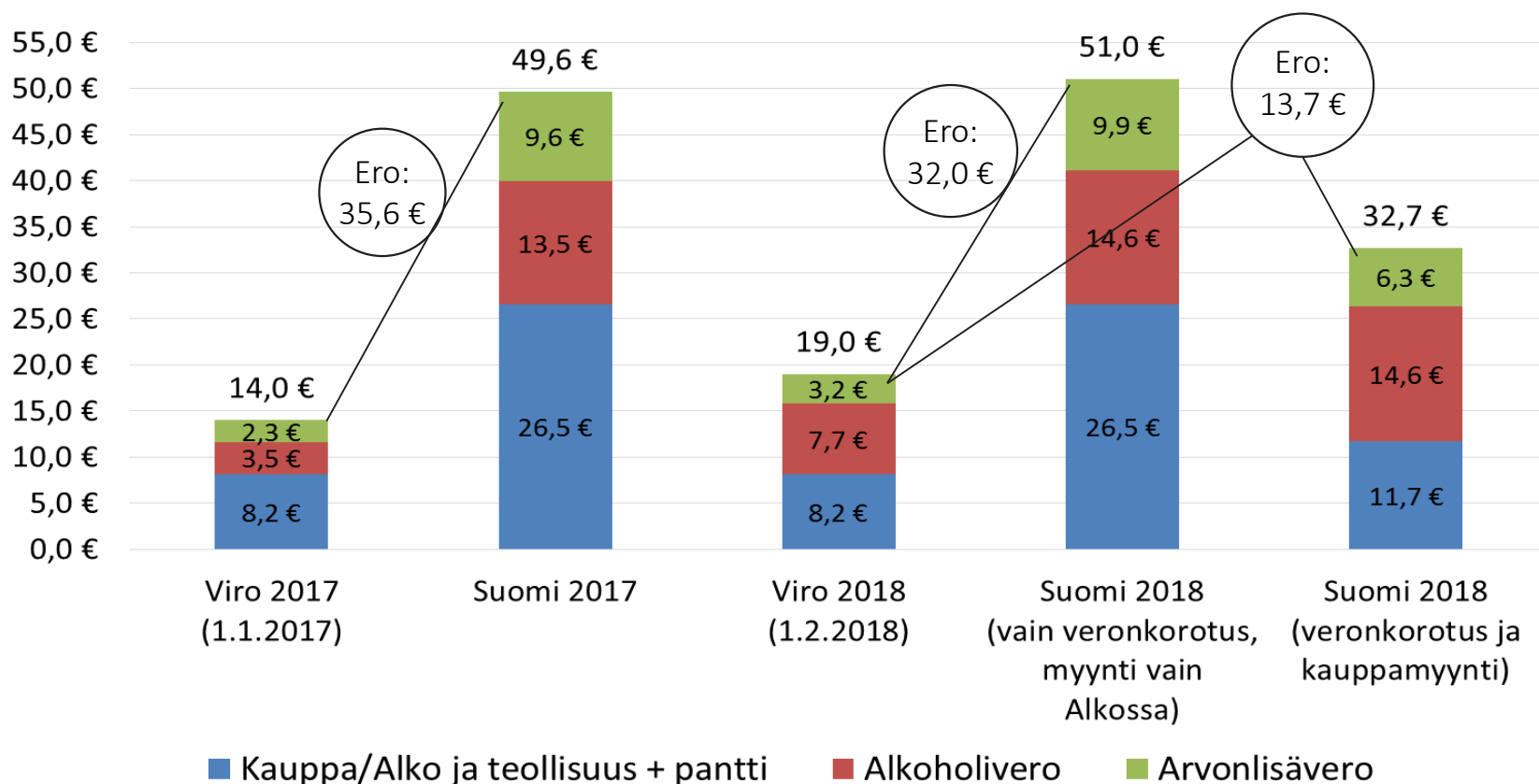
Alko Oy:n markkinaosuus mietojen alkoholijuomien (olut, lonkero, siideri) oli 2,7 % vuonna 2016. Näiden juomien osalta monopolilla ei ole enää merkitystä.

Saatavuuden lisäys ei lisännyt myyntiä

Aukioloaikojen vapauttaminen toi yli 400 m² ruokakaupoille noin 15 uutta myyntipäivää + la- ja su-illat. Tästä huolimatta alkoholin myynti kaupoissa säilyi vuonna 2016 vuoden 2015 tasolla (+0,0 %). Kuluvaan vuoteen pt-kauppojen alkoholin myynti laski -2 %, kun koko myynnin kehitys oli samaan aikaan +1,2 %.

Pelkät veromuutokset eivät vähennä matkustajatuontia

IV-oluen hinta ennen sekä vero- ja jakelutiemuutosten jälkeen Suomessa ja Virossa (€)

■ Arvio tehty tuotteella: Karhu A 5,3 % 24 x 0,33 litraa. Taloustutkimus arvioinut vuoden 2018 hintatasot.

■ Suomen alkoholiveron oletetaan nousevan 8,5 % kaikissa alkoholijuomaryhmissä.

→ Pelkät veronkorotukset eivät juurikaan tule vähentämään matkustajatuontia. Vasta enintään 5,5 %:n juomien vähittäismyyntin vapauttaminen supistaisi selvästi Suomen ja Viron välistä hintaeroa.

Miten alkoholilain muutos vaikuttaa vähittäiskauppaan

- 1) Prosenttirajan nosto 4,7 % → 5,5 %
- 2) Valmistustaparajoitteesta luopuminen
- 3) IV-oluiden, siidereiden ja lonkeroiden hintojen lasku
- 4) Suomen ja Viron veronkorotusten vaikutusten huomioiminen

Kulutusmuutos

Olut

- mikä osuus III → IV
- vahvuus 4,5 → 4,7 %

Lonkero

- mikä osuus siirtyy
- vahvuus 4,7 → 5,5 %

Pt-kauppa

- muutokset valikoimissa ja hinnoittelussa

Taustalla useita kuluttajatutkimuksia, tilastoja myynneistä ja alan ammattilaisten näkemyksiä kuluttajakäyttäytymisen muutoksesta.

Matkustaja- tuonti

- olut
- lonkero

Alko

- olut
- lonkero

Tapahtuuko kilpailun kautta muutos tarjoomassa?

Asiakasvirran vähenemisen kautta vaikutus viinien ja väkevien myyntiin.

Arvio kokonaiskulutuksen muutoksesta huomioiden ristiinjoustot myyntikanavien välillä.

5,5 % alkoholijuomien myynnin vapauttamisella ja veronkorotuksilla on useita suotuisia vaikutuksia

Matkustajatuonti puolittuu

- IV-oluiden ja lonkeroiden myynnin salliminen päivittäistavarakaupassa laskisi näiden tuotteiden hintoja. Suomen ja Viron välinen hintaero pienenisi noin 60 prosenttia ja puolittaisi näiden juomien matkustajatuonnin.

Alkoholiverotulot kasvavat yli 150 miljoonaa euroa

- Suomen ja Viron alkoholijuomien verojen nosto sekä IV-oluiden ja lonkeroiden myynnin salliminen päivittäistavarakaupassa lisäisi valtion alkoholiverotuloja noin 152 –156 miljoonaa euroa vuodessa.

Absoluuttisen alkoholin kokonaiskulutus laskee 1 % nykyisestä

- IV-oluiden ja lonkeroiden siirto päivittäistavarakauppaan lisää absoluuttialkoholin kokonaiskulutusta 0,5 % mutta samalla kulutus siirtyy kohti miedompia tuotteita. Väkevien kulutus vähenee 9 %.
- Suomen alkoholiveron nosto vähentää absoluuttialkoholin kokonaiskulutusta 1,5 %.
- Yhteensä absoluuttialkoholin kokonaiskulutus laskee prosentin nykyisestä.

Kolmosolut säilyy suosituimpana jatkossakin

- Uudistuksen myötä keskioluen kulutuksesta 13 % vaihtuisi A-alueen (Taloustutkimus 2017).
- Makutottumusten lisäksi tähän vaikuttaa verotuksesta johtuva A-oluen korkeampi hinta.
- Myös anniskelutilastot vahvistavat kuluttajatrendin:
Ravintolakulutuksesta kolmosoluen osuus on vuodesta 2000 lähtien ollut yli 80 %, muiden oluiden (nelosolut ja erikoisoluet) alle 20 %.
Vuonna 2016 yli 4,7 % vahvuisten osuus ravintolakulutuksesta oli alle 15 %. (THL Päihdetilastolliset vuosikirjat, Valviran myyntitilastot)

Lakiesityksessä on käytetty arviota, jonka mukaan oluen keskivahvuus nousisi 4,5 prosentista 5,0 prosenttiin.
Realistisempi arvio on, että keskivahvuus nousee 4,7 prosenttiin.

Limuviinat marginaalinen tuoteryhmä

Juomasekoitteita voidaan nykyisin valmistaa myös käymisteitse ja niitä on myyty jo vuosia ruokakaupassa. Jopa viranomaisten on vaikea erottaa tuotteita.

Alko: osuus myyntilitroista n. 0,3 %.

Pt-kauppa: osuus myyntilitroista n. 0,1 %.

Suomen asuttavuutta turvaavat pienet kaupat tarvitsevat lakiuudistuksen

	Myymälöiden lukumäärä	% myymälöistä	Myyntin kehitys 2016 vrt. 2015	Myyntin kehitys 08/2017 vrt. 2016
Pienmyymälät <100m ²	357	11,9 %	-12,1 %	- 3,9 %
Valintamyymälät <400m ²	1358	45,2 %	- 5,9 %	- 4,5 %
Supermarketit (pienet) <1000m ²	405	13,5 %	- 0,1 %	3,1 %
Supermarketit (suuret) >1000m ²	645	21,5 %	5,3 %	3,8 %
Suurmyymälät >2500m ²	237	7,9 %	2,5 %	1,8 %
Yhteensä	3002	100 %	1,0 %	1,5 %

Lähde: Tilastokeskus, PTY

- Valtaosa Suomen myymäläverkostosta on pieniä, alle 400 m² myymälöitä.
- Yhteiskunnallisesti merkittäviä: Ruokahuolto, asuttavuudelle tärkeät lähipalvelut, huoltovarmuus.
- Uudistuksen merkitys on pienille ruokakaupoille selvästi isoja kauppvoja suurempi. Uudistus kasvattaisi asiakasvirtoja ja keskiostoja, kun alkoholiostosten lisäksi muitakin päivittäistavarahankintoja tehtäisiin useammin pienistä myymälöistä.

Kaupan ikärajavaalvonta on tuonut tulosta

Alkoholia saadaan useimmiten kavereilta tai sisaruksilta *

Kuvio 6. Alkoholin hankintakanavat edellisellä juomiskerralla 1999–2015, %

* Samalla kerralla alkoholia on voitu hankkia usealta eri taholta.

Suomalaiset ovat valmiita uudistukseen

- Alkoholinkulutus ja nuorten alkoholinkäyttö ovat vähentyneet jo vuosia eikä kännikulttuuria ihannoida.
- Alkoholi yhdistyy yhä useammin ruokaan ja määrän sijaan korostetaan laatua. Tästä esimerkki on pienpanimo-oluiden suosion kasvu.
- Aukiololain kumoaminen ei lisännyt alkoholin myyntiä kaupoissa vaikka isoille ruokakaupoille tuli viikonloppuilojen lisäksi 15 kokonaista myyntipäivää lisää.
- Enemmistö suomalaisista pitää uudistusta tervetulleena: 64 % kannattaa %-rajan nostoa 5,5 prosenttiin tai korkeammaksi. Vain 19 % pitäisi rajan ennallaan ja vain 9 % laskisi sitä.

(Lähde: Kantar TSN Oy, syyskuu 2017)